

מבין משאבים. 2185. י"ח תמוז תשע"ז. 12 יולי 2017

"מותר האדם" / יואי זיו

בין המון החיים הרוחש בעולם,
יש צמחים לרבבות וחיות עד בלי די,
נולדים, מתפתחים ומתים הם כולם,
אך מהו מותר האדם מן החי ?

חייבים החיים לספק הצרכים,
אך מעבר לזה, ישנו שפע של פנאי !
כיצד ינצלוהו ובאילו דרכים,
ובמה מותר האדם מן החי ?

הרוב המריע, שוחה עם הזרם,
מעניק לצריכה עדיפות ללא תנאי,
המיעוט היוצר, מטיל על זה חרם,
כי דואג, למותר האדם מן החי.

לא בועה של סבון, לא אדווה של גלים,
כי אנחנו נשאיר רישומנו ודאי,
בבוא יום שנשלים את מסלול החיים,
והן זהו מותר האדם מן החי !

כל אחד מאתנו, אם טוב ואם רע,
בקורות הימים, מקומו לא ניכר,
אך ביחד אנחנו עוצמה של חברה,
הנושאת בלבה את חזון המחר.

הצלון מוקדם לזכרו של חברנו יואי זיו ז"ל

מה הצלון:

סיפורו של סבא יואל יואל זיו

אבא / אמנון זיו

כרידה מאבא / עמית זיו

סבא שלי / דורון זיו

ליכרונות מיואלי טובלה אבריאלי

לזכרו של יואל עליזה כרץ

מילות כרידה / מיכל אמזלג (אבריאלי)

"אדם לכל עת..." מקאמה ליואלי רמי שי

הדרך לקיבוץ – חט מחזור כתת "סקד" יואל זיו

"נוצר שמע" יואל זיו

כל הכבוד ! / יואל זיו

לחיי ביתנו זה / יואל זיו

הללויה – בר מצווה כתת "תמר" יואל זיו

יואלי, היית איש מיוחד / נסה פרסי

הערה על האסיפה / יואל זיו

משאבי-עדה שלי / יואל זיו

יואלי יקר / פרלה לרזינסקי

"מכילי אל כלי" וטיפה משלי / יואל זיו

אבא- בשלוש למותו / אמנון זיו

אבא יקר- בשלוש למותו / עמית זיו

יוני זיו ז"ל

כ"ט בשבט תרצ"א – י"ז בסיון תשע"ז

16.2.1931–11.6.2017

דבורון נכבתי הכבודה והאהובה
סיפורו של סבא 'אוי'

עודתי בפולין כ-16/02/1931 כיוסף זיכרטרסט. השם הארוך הזה ציווה אותי שנים רבות, עד שיש אחא אחי מוני, הקטן ממני כ-8 שנים, עמא דהוציאו תעופת-זהות והציע שנקצר מאוב את שם משפחתנו ד"ר. שמחתי דרעיון ולשם, כאחא, ויה' כן.

שם השם העצתי יוסף (כמאדע), עבר מקצה שיפוצים בשני שדכים: בשדכ הראשון באורל, קראו ד' "יוס".

ובשדכ השני, בהכשרה, מאחר והיה "יוס" אחר, כע אוות "אוי", ומאז דא עתקדתי בשם כזה בכל רחבי האורל, ורק כטיז שעיט דמזרח הרחוק, מצאתי כמיליון סינים שעשאים את שמי.

זרע כפרכר של ורשה, כירת פולין, שנקרא "פראזה". פראזה נחזקה דשנים: דפראזה היהודית, שבה היה רוב יהודי, וכניהם משפחתו של הדד אבי; דפראזה העזרית שבה כמעט ודא היו יהודים. אונע הי"ע משפחה יהודית כבונה. התפוררע כיוחא עם סבא וסבתא בבית מעל המחוזיק דשנים: חזקו האחא שימש דמאזרים, וחזקו השני- חעת מכודת שמכרה את מרכודתה דאז"ס ועזיה הייתה פרנסתו. אומא חנה עבדה בחעת מכוקר עד ערכ. היא הייתה העובדת היחידה, המנהלת, המכירה והמוציאה ועד פיה "שק דכר". חזק נכר משעת ידות עכא עד בחעת המכודת שם פיתחת את חכתי דמתמטיקה, תודות דמכחתי הפתע שעשו ד' הדקוחות, כבקשם דעת את עצות הקניות ומהו העובל המזיע דהם.

דעומת זאת היה ד' חסד מוחזט מחכרת ידים בני ד'י, מחשש שאתכודד כין הדז"ס ונתפקר. כשהזעת ד'י הזן, אומא שכרה ד' מטפדת פולניה, שטרפד כ' ותשקוב עד חיעי הנאות ותר מכד אהכתי דטייז איתה, וכיוחא התפעדתי מהכנסיות היפות והצבעונות שבהן בקרע. מא' פעם, היו מכיאים אותי דכיתו של סבא קדוש, אכיו של אכא, שהיה יהודי אדוק מאד וראה חובה דעצמו דשקוב עד חיעי היהודי. דכן נהג דקחת אוות דכית-הכנסת, כ' דספוד את המסורת היהודית. יום אחא התמרדת וסירכתי דדכת עם סבא דכית הכנסת. שאז אוות "דמה" ואומרת שאני מעביל את הכנסייה היפה ו...דמחרת פטרה המטפדת מעבדותה.

דא פעם שאדתי דאן נעלם אכא בכל תקופת ידות; ורק מאוחר יותר הכעתי שהור' דא אהכו את הפולנים, והחזיטו דעצות דאורל בעקבות שדמה, האח הצעיר של אומא. אך הקדיטה דא הייתה פשוטה, כ' אכא היה תדמא 'שיכה שתורתו-אונעתו והפרטה דא מצויה בכיסו. ודכן עדה דאורל כגפן, כ' דדמא מקצוע ודהכסיר את הקרקע דכאונע. בעזרת שדמה מצא עבובה כבנין וכך כן-דדיה, הפך תדמא 'שיכה מן המנין, דצבע' מן הכנין. המשכורת דא הייתה גבוהה, והיה עדו דעבוב 5 שנים תמימות, מעתקות מאונע דגמר, כ' דאוסול מספיק כסל דהכאונע דאורל ודקדוט אונע כה.

וכך, כחודש יולי 1937, בהיותי כן שש וחצי, עדיע דאורל וזרע כתד אכוכ דיד דוב' שדמה. זה קרה כשעתיים דפני השואה, ובזאת העניקו ד' הור" את ח" כפעם השניה!

המשך.....

מן הראוי צ"ן כי ממספחתו של אבא הלל בת 6 אחים ואחות, רק אבא נשאר 'ח'י' בחי' וממספחתה של אמא חנה, בת 5 אחים ואחות, עתרו דפדפ"ט 3 ובסך הכל 4 מתוך 11. 'יה' זכרם של שבעת הערצים ומספחותיהם כרוק! כולל בת-דודה, הדודה, שבה אהבת!

כחודש לאחר העד"ה נכנסתי דכיתה א', כשאני "מאד" על תקופת הן, ודאשונה בח" נמצא בחברת ידים ומרגיש כיוצא דופן מכוח: מן דפדפ"ט זכר, שאני יודע עברית ואני מכין ענין.

תק חודש דברתי עברית, וכו כרע שכתתי את הפולנית, מחמת הכושה, שהידים לא יצחקו עלי ואני ידעתי ד'. מכא המצב הזה, אמא הייתה אומאדה כי בחודש אחא אבא את השפה

המסופת שלה עם כנה. אמא התחילה דאמא עברית בשעור ערב, אך כדבר עושים רבים מצאה שעברית שפה קשה, ואכן דקה זה זמן רב עד שמצאו בעברית שפה משותפת דשנו.

בכיתה ב', עברנו דקרית- עבא, שהיא השכונה המרכזית מכין 5 שכונות שמרכיבות את העיר חולון. שנה עסקת זרע בבית זמני עד שהסתמא בגינתו של השיכון החגש שני, שטעם כריס כהם "שיכון זול", על שם מחירן הזול של דירותיו. בשיכון היו 4 זוגות של מכני קומותיים, בני 6 דירות כל אחא, שבעו משני צדדים של כביש

מקוטע, דאמוצא. כיום זהו כביש מרכזי שקושר את חולון דתל- אביב, אך בזמנו זה היה נכס יקר עבא, אשר במשך 10 שנים דפחות, לא הופרע ע" מכונות ושימש כמגרש משחקים מרכזי ואיגאד' דרוכ יד' הקריה.

סמוך דכניסנו דשיכון החגש, ב-15.05.1939, עמד אחי הצעיר מוני (נשדלת מ-"מנחם") שהצטרף בזמנו, עם קבוצת העער-העובא מחולון ד"קבול" דמנחם", בו הוא מתאורר וחבר עד היום. דמוני 4 בנים ו-5 נכדים, כן ירבו! אם הכנים, נד', זיכרונה דברכה, עטרה דפני 10 שנים ממחיה קשה. כיום מוני נשוי דמאיה מקרית-ענבים. עקב מצב כדכדי קשה במדחמת העושים השניה, טאצו הור" דהכנים דגירתו דירת-משנה, וכך הצטמצמו, 4 עבשות כחגר אחא+מרפסת, רוב שעת המדחמה.

בסוף כיתה ה' הצטרפע דתעעת העער-העובא, שדורתה אורת 6 שנים עד היצאה דהכשה. בסוף כיתה ו', ביחא עם שנים מחבר; "קפצנו" כיתה מ-ו' ד-ח'. קפצה שאפשרה ד' דסיים את דמא, עד סוף "ב", דפני פרול מדחמת השחרור.

בכיתה ח' נשבעו אמאנים דאג"ע (ראשי תיבות של "גאוג' העער") שהייתה החוזה הטרם-צבאית, דפני היזוס דצה.ד, אשר חישה אורת במסעות של מאות ק"מ ובתרע"ד "קרב פנים אל פנים" עם מקד הקפאופ.

מאחר ובחולצון לא היה בי"ס תיכון, השלמתי את לימודי בכיתות ט'-יב בתי-אבות, בבי"ס "גאולה". בראשית י"ב, בשנת 1948 ההיסטורית, עזינו בהרצה ועברנו מהגבעה דה"ש (רח"ל שרה) ומתקן הקפאוף לנשק חם, אורח טלוח-הרובה והאקדח.

בגיל סבעת המלחמה המתקרבת, קוצרה שנת הלימודים בחוגים וזה אפסר לי להתגב וזה צטרף אליהם הח"ש של חולצון, שבו הייתי הצעיר שבחבורה (בן 17). הספקתי להשתתף בקרב אחד בלבד- כיבוש המחנה הצבאי הכריטי בתי-ד-דטוונסקי. הצלחתי לכבוש חלק גדול מהמחנה, שהושג סופית כעבור שבועיים.

ואז היעזי צביתי 13 ימים בלימודי 1931, בחוגים אימונים במחנה 80. שאופסר לי לחזור וזה צטרף לחברי, שניסו כל הזמן, בלי להצליח, ליצור קשר עם שתי הקבוצות הגדולות משכונת-באחוב וקרית-חיים, שאמורים היינו ליצור איתן יחידה אחת.

בלי ברירה התגייסתי למחנה 80. מתוך 12 חולצנים, ארבעת הכעת המשיכו ללימוד בכת-ספר למורים ואנשי ושישה בנים "הסתפרו קרחת", כל אחד עז החיים ומכאן להכניס בחשבון את השפעתה השלילית על הכעת. בסופו של דבר נאסר על שיהיו נמצאים ב"מחתרת", כעמלים.

שלחתי את בעלי, הגבוה שבחבורה, המליכי דגבר ושלא התקרח, לשכנע את הזרען ליצור אציהם. הכניס אמרו שאני מאמינים שהכעת תצטרפה כך שהיחס בין המניס יורע עוד יותר, והכעת טענו שהקרחת לא עושה עליהם כל דבר. ואז בעלי נשכח את רשות הגבר ובאנו מזהיר אורח וקולע, הצידי לשכנע את החב היעזי להצביע בעד. וכך, בהפרש של קול אחד, התקבלה הצרעו.

הגעתי למחנה בחוג האחרון. היחס אליה היה קר עת פושר לימא, אך השתנה מקצה לקצה בשבוע האחרון. הסתבר שהזרעו התבקש להכין את מסיבת הסיום לכל הקבוצות, אך מכאן הבורכיים והקריטיים לא נמצאו מי שירם את הפרויקט. ואז

התגבנו את, החולצנים, להכין ערב המבוסס על נסיונו הרב כעצ-העובד. הופעו במערכונים, שירים, פזמונים וקטעי מחזות, שקצרו תשואות רבות בקהל ומאז התקבלו לחברה כשנים בין שנים. את ההכשרה של קיבלתי על שפת הכינת, בקבוצת זעסר. חיצוני אותנו לכל הענפים, כל שנגע בהתמוגג אותם בקיבוץ שנקים. אני עבדתי בענף המספוא והנתי מאד מן העבודה, שסיפקה מזון ירוק וטרי לפרות במשך כל השנה.

זרע באוהדים, אך בקיץ "החתח" של עמק הירדן, או אפסר היה לעז בהם, בהפסקת הצהריים הארוכה בת שלוש וחצי השעות, ואכן רכזנו כל הזמן בתוך היס שהיה לנו כמאגן. בסופו של דבר, למרות החום הכבד, העלי המוקסים והכיערת כבשו את ליבנו, והחלטנו שנקים את הקיבוץ של כל החולץ הפעיל שיש הכיערת.

אובדן הנהגת הקיבול-המאומה חשבה אחרת והיא יעדה אותנו דשכ, כפי דחלף את קבול רכיבים מכבידות. היא צרפה אדעו זרעין של נערים, נצוצי שואה, שהתחנכו ביזור; אנו מצרע ארעו כעת מנחלת יהודה וירושלים וכך הצעו 100-4 חברי זרעו, וביחד עם חברי "חצוצה", שאתם התאחדו, הצעו כ- 20.11.1949, יום העציה על הקרקע, 4-150 חברים וחברות.

אות הנם דחקדאות שאכע מ"כיר-עסאז", משתי באורות שחוכרו יחזו ונתע 20 קוב דשעה. עם נים אודה השקיע מטע זיתים, אן ירקות קטן, ומספא דפחות עג מהרה התברר דע שהבאות יכודות דתת רק 100 קוב זימ, ואחר 5 שעות שאיבה הן ח"בות "דעה" 19 שעות עג שמפדס הנם יעדה דמחרת וחוזר חלילה. התחצע דחלף על המוסדות המ"שבים דהביאו דע נים מהמוכי האורזי. ובינתים, הקמע את העקודה, יציאות דקורס מספא, נטעו דק.ק. ד "חור" אשד בחלעצה וחצוצה, יציאות דמחנה עבודה של 3 חוגשים בזכעת-ברר, עבדות קורס חצי שתי דרכזי משק ובזאות שמה עות ה"פקקיות" של. בשנים 54-1952 נבחרתי דרכז את הפדחה, במרחק 100 ק"מ מהבית, בחכד דכיש, דיד עהרה. כמספאויניק שעבה עם זוג פרידות, דא הכרתי ודא ידעתי אוק "רותמים" את הטרקטור, ודכן בחוגשיים הראשונים עבדתי במשמרת ראשונה (מ-4 בבוקר ועג 13:00 בצהריים) ודמגתי דעבא על כד הכדים, ובמשמרת השניה דמגתי והתמסרתי דענתי ריכוז הענף. דפעמים, בעעות הבוערות, הייתי נשאר בפדחה שבועות רציפים מכדי דחזור הביתה.

הפדחה הייתה ענף זכר בהחלט, אוק דא כ-100%. כמו שזכא צועג על קיבתו, זם הפדחה דא הודכת כדי מכשדת היו דע, בתורעות, כד מני מכשדות אוק שודמית, אפשר דמר באופן אובי"קטיבי, הייתה מן הטובות שבהן. מאחר שהכרע זה את זו עוג מחוזון, וזם מחגר המזורים המשותף שלע (שתי כעות ושני כגים) הצעתי דמסקנה המתבקשת ש: "אפשר שנים דחיות באופן אידיול", עג שמוציא פתאום מן שודה שכזאות". אוק טכעי היה שעתחתו (כ-1954) וגדד את החגר מאורכע דשנים. החרתנה נערכה על רקע אסס התבואות החגש, שכאידי עחך בגיוק דכבאע, וההופעות נכתבו והומחו ע" הפדחים של אותה תקופה, כודד החתן והכדה.

כ-1955, בגרר הביתה, "עצרת" בחוות-ר"מ והתחלתי דרכז את הענף אדא שכ-1956 היה מכצע קגש, וז"ס את אגס, מרכז המשק, דארזן ודכזר את "שוכי הקיבול המאומה בשכ. וכך הוטע על דראשונה, עג דחזרתו של אגס כעבור חצי שנה, דרכז את המשק.

כ-1957, בשנה השמינית דקיבול, הצעו סוף-סוף הנם הראשונים מהמוכי האורזי בצפון, והוטע על דהקים את ענף המספא במשק. מאחר ודי המשק השטח הוא קטן, התחצע דהכשיר את השטח המזרחי, כן 600 האגס, שמהורי הדימנים, וחשכו עינע. דמעדה ממחציתו זרועה בכמות אינסופית של אכנים, שיש דסקדס דפני כד ידאד, וזם אז אין היא מתאימה דציבאדים כמו תפ"א וזאזי-אבמה. מה קרה? האם בתקופת "חומה ומגד" אנחנו, שאין התעעה מסודרת דכבאק אבמות דפני העציה על הקרקע? הרי עציה חפודה כשדע היא בכיה דבורות!

בסוף 1957, מה שסיפר במקצת את מצב הרוח, הייתה הודעת כתע הבכורה-אורית בשנה שדאחריה אושרו די הדימוים בקורס הזכודה דחקדאות ברחובות. יום דפני היציאה דקורס, כשאני "ושכ על המזודה", המזכירות ערערה על יציאות וברשה שקואס אהיה רכז-משק, ורק בקורס הכא אציא דדמוג. וכך היה.

בסוף 1960 סימתי שנתים וחצי ריכוז משק, עדא בני עמוס, שהגביק אותי באובעבועות רוח ובהה את יציאתי דקורס. כנראה שמציאותי חן בעיניו. שנה אח"כ הצטרפה מיכד דמשפחתנו ודכיתה ז', כיצדת חלף מאומת, כפי דתשכר את הכיתה הבושרת שדע - כיתת "אשד".

בסוף 1962 סייעתי את הקורס בהרחבות ומ'א בע אונ' צ'ש'ש שעת ריכוז משק עסקות. החזיק המעני' ביותר בקבוצה הזאת היה הוצאתו של בני הש'ש'י, אומנו, בעומבר 1964.

ב-1966 היה עצי צפרוע את החוב צתעעה, שמימנה את צימא' בהרחבות, ואיסתי צשתיים, צוועגת המשק של הקיבוצי-המאוחד, בתפקיד של מצווה משק' צקיבוצ' הדרומיים: מעתיב הצ'ה וצובה בצפון ועג איצות בהרס.

אזכא שבסוף השנה עוצב בן הזקנים שצע עמית-אובי, והיה עצי צחזור הכיתה יא-יא. צכן העכרת' צנהוצ הקורס הצבאה צחקצאות בהרחבות, וכך יא נסעת' 250 ק"מ הצוק וחזור, כב' צעזור צסכתא צטפצ באומנו עמית והש'ש'יה הבוצרת. וכך זה נמשך שנה, עג השחרור.

בשנת 1968 חזרתי הכיתה והוטצ עצי צ"עצ ואחוצ את אורכעת ענפ' השצחין בבית: מספא, ירקות, ציצוי תעשייה וס"פנים ציצא - צענץ אחוצ בשם עצי"ש, (ענץ ציצוי שגה) הייתה זו משימה קשה צמא; צק שכרה בצירה: חסכון בהוצאות עבוצה השצת יבוצים טובים ושיפור החוחיות. כלצצ בעיות של אובנים ונחזור צרעים" היה עצינו צהצצי את שטח' העיבוצ שצע. הסתכצע סביבנו ואצא מצאנו שום שטחים ראויים צעיבוצ, צכן טאצצו צעבוצ 5 ק"מ מערכה, צביר-עסצוי, שם מצאנו 800 אונס מתאימים צצרכיו. השטח עראה קי' ופה, ורק כלצצ הנסיון הקוצם הצצטע צהקצם רפצוצ צמכה, וביום יומיים צנקות אוננו מאובנים. צק המציאות טפחה עצי פנע, ובסופו של צביר השקעו בשצששת חוצש' סיקוצ רצבים 2600 ש"ע. צמצצע השטחים החצשים, אפסחו צע צהתאים את הציצויים צשטח, צהענץ "נחזור צרעים" וצהציע ציבוצים יפים מאב, ואצוצמא אובי את השיא האורצי בציצוי ח"טה:

בשנת 1968, הממשלה הצחיטה צעוצב את ציצוי החיטה באורץ, והכריזה עצי שצוש שעת תחרות עשאות פרסים בציצוי ח"טה, עצי שטח מנימצי של 100 אונס. אוננו צא ערשנו כי צא האומנו שעכצ צהתחרות עם האבמה הפורייה והנסיון הרב של חקצאי העמקים. אולצם באוננו, בשנה הראשונה, שהיבוצ שצע היה מעצ 600 ק"צ צאונס, בהשוואה צשיא של קיבוצ' שריה שהיה 64 ק"צ, הצצטע צהצטרי צתחרות בשנתיים הבאות.

ואכן, בשנת 1971 הצענו צשיא מבהים של 888 ק"צ, כאשר צמקום השני הציע קיבוצ' מבא-חמה, עם 722 ק"צ. בשנה השצישית, צרענו בשטח החצש, ציה ביר-עסצוי. שגה החיטה עראה עוצ יותר יפה מאשתקד וציפנו ציבוצ שיעבור בעקצ את ה-900 ק"צ.

עם תקווה כלצאת כלצב, נסעת' בכספי הפרס, עם שצמה הפצח מקיבוצ' מסיצות, צסיר צימא' בן חוצשים במעיות מצצות החיטה באורה"ב. עכחו שפרט צמבית ושינ'טון, שיבוציה נעים סביב ה-1400 ק"צ! הן אינו מציעות צתוצא שצע, והמסקנה כמובן הייתה - שיש צע עוצ מה צשפר.

ובעתיים הציעה היציעה המצערת מהכית, ששגה החיטה היפהפה שצע, חטץ מכת ברה, שצפי הערכת המצריק, הפציה צמעצה מ-100 ק"צ צאונס. אף-עצ-פי-כן הצענו צמקום הש'ש'י, עם יבוצ של 802 ק"צ, אחרי שריה-812 ק"צ ואכעת עוצ-804 ק"צ. צפחות שרצי נסע צאיורופה עם הזוכים האחרים, כצין ההיש הצה. חכצ מאב עצי השיא החצש שהוחמץ!

בהרכי חזרה, ירצתי בהומא ו"במקרה" פצשתי שם את שוצמית, שהציעה צי שצושה שבועות של טיוצ מאורצן באיורופה ובצאת פתחו, בשעה טובה, את טיוצי החכרים בהרצבי העוצם.

כשחזרתי הכיתה, חיכתי צי כריצי הפתעה כלצתי נעימה-שעתיים ריכוז משק, בפעם הרכיעית, ובסכ הכצ שמונה שנים ! התנחמתי צפחות שצו הפעם האחרונה.

בסיום תפקיד' כמרכז משק, הקיבוצ' היה בן 25, וסוף סוף התחצי צהיות רווחי, ורק העי נשאר בעצבנו. נצכרתי צק התכ"שת' צקכצ מצריכים ואורחים בהציר המשק שצע, ותמ'א התנצצתי שצעומת צאת 'ש צע פצחה יפהפיה בפציה, שטחים טיים בר"מ ושצחין מרהיב ציה צבוצות".

כ- 25 שעות הראשונות, חוב רכזי העו, פרט אצלו שהאורק 7 שנים, עבדו כ"תורעת" שז 1-3 שנים שהתנהלה כצדקמן: העו אצו מוצח אצדע כצד האורכז, אדכן הו זונחם את תכנתו ומתקשרים אצורכז עי חגש וחוזר חצירה. כז מרכז חגש עבד עם אורכז חגש, עג שאספת הקיכול החצירה, שאון צעקור נטע אצו אישור האספה!

אז פנתי אצמק, שהחצפני כריכז-משק, וביקשתי אעבד בעו, בתקוה אעשות "מהפכת חצר". מצק השיכ שאענת זה "כזכז כח-אוס", אק הוא מוכן אצופר זי 3 שנים כצבד. 'צאותי אקורס עי כן 7 שבועות כחופו, שכצד סוירים כקיכזים "פ' ע", שם אצמתי אוק אצמה אופר אצפות אצהיע.

כשחצתי אמשק, אול עובד עי אצו קיכז את פני, והיה עזי אהתחזי כמעט מכראשית האבר הראשון היה אצבש צוות שז 3 עובדים קבועים (כזי כחוק, חותי 'זהר, ומשה קרבוש) שהו אחראים אט'פוז השוטף, ואם עז הרכבת מערכת השקייה קבועה כמפשאות וכשיחיות אול הייתי אחראי עז שתצת מפשאות עצים ושיחים חגשים, שיפול מפשאות ושיחיות 'שעת, ט'פוז כחורשות וכאזורים מוצנחים חסרי צמחים. הצוות שעמא ארשותי הו עובדים זמניים שכצד: כני משק, כני ארענים, מתעבכים וכז מני זמנים, כזון כני משק כזכז, שההתדהבות אוחזה ים בהם, עג כי הו מתעבכים, כחופשתם "הרצירה", אעזור אעו 'ומים-שצושה כעבובה.

כהשראות הקורס כחופו, הצדחע אשכנע את המועצה שדע, אהעניק אכז אחא משצות הקיכזים הצבדים, שצושה כדים חשוכים אשתצת ואוחזקת מפשאות (מאצדת, מאווררת ומטאטא אצו). בעצרתם, הצדחע כ- 3 שנים אהכפ' את שטח המפשאות מ- 23 ז- 25 אונס. וכעבור שנתים עספות, הכפדע את שטח העו מ- 50 ז- 100 אונס, בעוג שצריכת המים אצדה כ- 15% כצבד!

אזאת תוגות אצמערכות המים החגשות, וכק, כתום תכנת החומש, כביוק אחז - השצושים, הענקע אקיכול מתנת 'ום-הוצרת 'פה מאון כמוה - עוה מאבר!!!

אחת העקבות שעסקע כהן ומן הראוי אהזכירן היה "החיעק אע". כאותה תקופה היתה עוזה אצדע הצירה המשותפת כמסגרתה עבדתי עם 'צדי כיה"ס, כז 'ום שיש' כ- 3/4 שעה כבוקר, כהחזקת העו ככז שטחו שז כיה"ס. אצורשן סז כזי עבובה אעשרות הצדים אצבוב איתם זמן קצר כז-כק, היה "מיטרה" אצו קטן, אק אע "חסע אז חשיבות רבה מכחיעה חיעכית.

הצדים אצמו, אולזי כבוקר הקשה, כי אעבוב אצמור עז העו זה אצו כז-כק קז. ככוחות משותפים הם עשו מכצעים כשטח כיה"ס, נקו והרימו את כז "הצכזוכים" המפוזרים, קיכזו הסברים והמחשה מאוע אצו "כריאו אצרוק עז הפשא אצש מה עזקו מארכות.

בקי"ז עזר אצ"ס יחס צע"י "מכל" רצ"ע ראש". ואכן ע"ה מהרה ראיוע ש"ר צעמאע. כאשר קבוצת יצ"ס פסעה במשק, מרחוק יבאעו צה"כ"ן א"ס יצ"עו הם א"ו יצ"ס הסכימה, כי ש"עו היו מהצ"ס בכ"ס"ס ובמגרכות והר"ס "מקצ"ס" אר"ק המגשאות. וכ"ק ע"ס "המהפכה הירוקה" חצה ז"ס מהפכה ביחס צע"י, א"ק ע"י"ן צ"א נמצא צ"י מחצ"י.

המשכ"י צעמאע בע"י ע"ה ש"ד"ס וחצ"י ש"ס, כ"הו הצ"חע צהש"ט ע"י כ"ה הפ"עות המונחות במשק: הצ"עו צ"אצ"ר המחס"ס, עכ"ר צ"תפזורת" הכ"ס"ס החקצ"א"ס והתחצ"ע צ"תפ"ה כשפרת הכניסה צ"מסק.

צ"כס"י נמצא צ"י מחצ"י רא"ו, שהכנסת"ו צעמאע, א"ק צ"צ"ר" פ"רש כעכ"ר ש"ע"י"ס.

מא"ז שהוחצ"פ"י וע"ה ה"ס, כ"מסק 25 ש"ה, התחצ"פ"ו 10 מרכ"ס, רוכ"ס מתא"מ"ס צ"תפ"ק"ס, א"ק תכ"פ"ת החצ"פ"ת ה"ת"ה כעוכ"ר ה"י, ש"כס"פ"ו ש"ה אכ"ר התגרר"ר צ"מכ"ו העוכ"י.

צ"ס"כ"ס, כ"רצ"ו צ"י"ן כי מעכ"ר צ"תפ"ק"ו הפועקצ"ו"י"ס והאוסת"י"ס, י"ס צ"יחס צע"י ז"ס ער"ק ס"מ"י, מ"פ"י שה"ו ה"ח"ה ש"ע"י"ן נש"ר צ"סמ"י צע"י, י"ס-י"ס וש"ע"ה-ש"ע"ה, א"ת כ"כ"ש השממ"ה, הצ"ה צ"מ"ע"ה, כ"כ"ה עכ"ר ע"צ"מ"י צ"חצ"ו"ן, כ"מסק כ"ה 59 ש"ע"ת"ו.

מ"ה"י הצ"ע"י צ"תמח"ר. כעכ"ר"י כע"כ"י הש"ה, וע"ה י"ת"ר כ"ר"כ"ו-מסק, נב"ק"ת"י תמ"ה צ"ו"ח מ"ה"מ ע"י מ"כ"ה הענ"ל והמסק כ"ו"ו, א"ק צ"א ה"ה תמח"ר, וצ"כ"ו כ"ה הענ"ס ה"ו "מ"צ"י"ס" ור"ק... המסק הפ"ס"י! יצ"א"י צ"ק"רס כ"ו ש"ה צ"מ"ה"ה ע"ס"ק"ס ועכ"ר"י צ"ה"ה"ח כ"ה צ"ה"ק"ס א"ת מחצ"ק"ת התמח"ר. צ"צ"ר"י צ"ה נמסק י"ת"ר מ"ה"י ז"מ"ו 24 ש"ס"י כי כ"תכ"ת"י ה"ה צ"הש"ר"י ז"מ"ו כ"פנס"ו"ר צ"רכ"ו א"ת כ"ה מ"ה ש"כ"ת"י ע"ה ה"י"ס, ו"ו"י" א"פ"י"ו צ"כ"ת"כ ס"פ"ר"י א"ק נ"מ"ה צ"י ש"אחרת"י ק"צ"ת א"ת המוע"ה...

וא"ס הצ"כ"ר"י א"ת הכ"ת"ה, ה"ר"י צ"ה ס"מ"ן שה"ע"ה הע"ת צ"ס"י"ס כ"ש"ד"ש"ת התחכ"כ"ס האוהכ"ס ע"י, ש"ד"ו א"ו"ת"י צ"מ"ע"ה מ-60 ש"ה, וכו"ע"י צ"מסק השחמ"ט, צ"כ"ת"כ"ת ש"ר"ס, כ"זמ"ו"ס, מאמ"ר"ס, מחצ"ה וכו"כ, וצ"ט"פ"ו"ה כ"ז"ן ובכוסת"ו. וא"ס"י"ס,

צ"ר"ו"ן י"ק"ר"ת

ש"תס"ח"י צ"י שהארכ"ת כ"כ"ת"כ"ת, וא"ס צ"א הכ"ה מוכ"ן צ"ק ה"י"ס, כ"ט"ו"ת"י ש"כ"ע"ה"ה, ו"כ"ן צ"ק י"ת"ר וי"ת"ר, ו"כ"ן ז"ס צ"אח"ו"ת"י"כ כ"הו"ו וב"ע"ה"ה צ"כ"ו"ו, כ"ה ש"תוכ"ו תמ"ה צ"ה"פ"ק מ"ה"ס תוע"ת

כ"ה"ה"ה ר"כ"ה

ס"כ"ו ו"א"י

קאק

בשנים האחרונות היית אתנו בגופך בלבד, אך בעצם חיית לך בעולם משלך, מנותק מהמציאות, מפליג במחוזות הכאוס, הדמיון והשכחה...

אנחנו נרצה לזכור אותך, כפי שהיית בחיך, אתנו, ולא כפי שסיימת אותם, בעולם משלך... קשה לסכם מפעל חיים כל כך עשיר ומשמעותי בכמה משפטים, ולכן אתמקד בכמה נושאים בלבד. היית מאחרוני דור הנפילים, שהגיע למדינה ולקיבוץ בכוונה ליצור בה מציאות חדשה. ברור היה לך שצריך לעשות זאת בשתי ידיים ובעבודה קשה, אך ברור היה לך גם שצריך ליצור פה תרבות חדשה וקניין רוחני לדורות הבאים. ובאמת, החיבור הזה של רוח וחומר ליווה אותך כל חיך בעשיה הקיבוצית שלך. תמיד היית איש של מעשים ולא של דיבורים, ואם כבר, העדפת את המילה הכתובה. הכוח הגדול שלך היה הדוגמא האישית. דרשת לא מעט מהסובבים אותך, אך אף אחד לא יכול היה לעמוד מולך, כשראה את מידת הנחישות, המחויבות, ההתמדה והקפדנות שלך. כולנו היינו נשברים מתישהו, ורק אתה היית ממשיך בשלך, עד אור אחרון, של שמש, או מנורה... כבוס, הפחדת לא מעט אנשים בצעקות שלך, אך יחד עם זאת, אנשים אהבו לעבוד אתך, כי ידעו שאכפת לך מהם באמת, ובסופו של דבר, ילמדו ממך הרבה יותר מכל אחד אחר.

בכלל, היית אדם שאהב ללמד ולהעניק מהידע שלו לאחרים. היית סוג של מורה, למרות שלא עסקת בהוראה. דורות של ילדים גידלת על ברכי השחמט. גם אם לא היה להם מושג, או כשרון, התייחסת כולם באותה מידה של רצינות והשקעה.

אותנו ואת הנכדות אהבת ללמד משחקי שולחן וביחד העברנו אינספור שעות של כיף משפחתיות על השטיח ועל השולחן. בעצם, תמיד קיננה בך נפש של ילד, שרק חיפשה את ההזדמנות לצאת לחופשי, בעת המשחק. תמיד אהבת ללמוד והיית סקרן לגלות דברים חדשים. כאשר עשית אתנו שיעורי בית, למשל, ניסית לגרום לנו להתייחס לחומר כסוג של חידון טריוויה, דרכו ניתן לרכוש ידע, שלא ע"י שינון... המתמטיקה והלשון העברית היו תחומים אהובים עליך במיוחד, ומבחינתך הם היו בעצם סוג של חידות וחידודים, שכיף לפתור אותם, והיית ממציא לנו דרכים יצירתיות איך להגיע לפתרון ואיך לעשות חישובים מסובכים בראש. משום כך, הייתי מגיע הרבה פעמים לפתרונות של השאלות במתמטיקה, רק שלא הייתי יודע להוכיח את הדרך לשם...

יותר מכל, היית איש אדמה. גם כשעברת לעבוד במשרד, עדיין הקדשת חלק גדול מזמנך כדי לטפח את הגינה שלך, ואת הבוסתן. בכל פעם שעברנו, הבנים, לדירה אחרת בקיבוץ, זאת הייתה הזדמנות בשבילך להקים אתנו גינה חדשה, ואח"כ גם לטפח את כל האזור מסביבה.

כילדים, דרשת מאתנו להתייצב בכל שבת בבוקר, כדי לעבוד אתך בגינה ובבוסתן המפואר שהקמת. אני מודה שלא תמיד הגענו מלאי חדווה כמוך, לעבודה, אך אין ספק ששם נטעת בנו את הרגלי העבודה והחריצות, שמלווים אותנו עד היום. גם בשנים האחרונות, כשכבר לא הבנת מה קורה סביבך, עדיין המשכת מדי יום לעשב ולנקות את העלים בסביבה הקרובה ואפילו תוך כדי הליכה...

הלינה המשותפת בבתי הילדים והעבודה הציבורית שלך למען הכלל, גרמו לך שלא התראינו הרבה שעות ביממה, אך יחד עם זאת, השעות שלנו אתך הפכו לזמן איכות ומה שהצלחת להנחיל לנו, יישאר איתנו לעולם.

אמא, גם את לימדת אותנו בשנים האחרונות פרק ענק בנאמנות ובמסירות עד הרגע האחרון. עשית הכל כדי להנעים לאבא את הרגעים הקשים שעבר מדי יום, לשמור על צלם האנוש שלו ולשלב אותו בחיי הקהילה, גם אם לא יכול היה לקחת בהם חלק של ממש. תמיד דאגת להקיף אותו באנשים שאוהבים ומוקירים אותו, גם כשכבר לא יכול היה לזהות אותם כלל...

לסיכום, אבא, אתה היית המנטור שלי. האדם שהשפיע עלי יותר מכל אדם אחר בעולם. אני מודה לך על כל השנים שזכיתי לשהות במחיצתך, ומקווה שאצליח להשתמש במה שקיבלתי ממך, לעולם.

פלידה אנה
אמנון

אבא אהוב שלי, כל כך מוזר לי לעמוד כאן ולקרוא דברים שהעלתי על הכתב, דבר שבשגרה היה כל כך שייך לך. תמונות רבות ומבולבלות קופצות לי כאשר אני נזכר בדברים שעשינו יחד. אני זוכר שבגן הילדים בלינה המשותפת, תוך כדי הקראת הסיפור לפני השינה היית נרדם לידי עד השעות הקטנות של הלילה, או עד שאימא הייתה באה לקרוא לך, את הטיולים הארוכים בשדות הכותנה והחיטה ואת החיפוש אחר מזיקים שלא יפגעו ביבול, את החופשים המשפחתיים בחולון עיר ילדותכם, שלך ושל אימא. ואת הרחצה בים, שאליה לקחנו את הפירות הלא מתוקים שטעמם כמלפפון כי אמרת שליד המלח טעמם ישתפר. השחייה בים הייתה מאתגרת כי תמיד היה אפשר לשחות יותר רחוק לעוד סלע שמבצבץ באופק מתוך הגלים.

את פירות הבוסתן ניקית לפני שעטפת בשקית נגד המזיקים, כי אצלך הגינון היה שנים אורגני עוד לפני שהפך לטרנד, אבל תמיד השארת גם פירות לא עטופים בשביל הציפורים, שיהיה להן מה לאכול ולא יפגעו בפירות העטופים, ויותר חשוב שהן תסמנה לנו מתי הפירות הבשילו, והרי הכי טעים זה לאכול פרי שציפור ניקרה בו כי היא מבינה עניין וזה הפרי הכי מתוק. תמיד חיפשת רעיונות חדשים לשיפור והמצאת ופיתחת כלים שונים שעזרו לך בעבודה.

שלא תחשוב, לא כל כך קל היה להיות הבן שלך כילד קטן וחסר סבלנות, כי לפני כל משימה שנגשנו אליה הייתה מושיב אותי ונותן לי הסבר מדוקדק ומפורט על מהות המשימה וכיצד יש לגשת אליה כדי שאני אבין מה אנחנו עושים ולא אתייאש במהלכה מהעבודה עצמה שבד"כ הייתה כרוכה בהרבה עבודת כפיים. לא רק בנושאי עבודה היה צריך להבין לעומק כי גם במשחקים שהיו אהבתך הגדולה היה צריך לרדת להבנת הפרטים הקטנים. ואני לא מדבר על שח מט שאותו ברור שצריך להבין לעומק, אלא גם למשחק פשוט כמו מחבואים יש כללים וצריך להבין את כל הטכסיסים לדעת איך להתחבא ומתי לצאת. וכל פעם שראיתי את אחת מנכדותיך, כלומר בנותי מתעופפות מבעד לשיחים ידעתי שידך בדבר.

אני זוכר שבשלביה המתקדמים של מחלתך, כאשר יכולת הדיבור פחתה אבל כוח ללכת עוד היה לך, הינו מטיילים יחד בשבילי הקיבוץ, בכמה מסלולים קצרים שעשו לך טוב. כוכי ולילמה, המטפלות המסורות היו אומרות לי שהן לא אוהבות ללכת איתך במסלול שעובר לכיוון שכונת שגיב כי לא מספיק נקי שם ואתה כועס ומתרגז במהלך הטיול. ואני, לא יודע אם בשל היותי בן מורד או שפשוט רציתי לזכות בעוד מספר רגעים מהאבא שכל כך אהבתי, לקחתי אותך לטייל דווקא דרך שם. ואתה, איך לא, לא הפסקת לכעוס ולהעיר, נעצרת בכל רגע ליד כל לכלוך הסתכלת סביבנו נופפת בידך ובבלורית השיער הלבנה, והסברת לי את משנתך כאילו זו הפעם הראשונה שאני שומע אותה, בהתרגשות ובאריכות רבה בשפה קטועה ולא מובנת. אבל אני הבנתי כל מילה ומילה. כי מה פתאום שותלים שתילים על קרקע לא ישרה, וגם עם הצמחייה תכסה את האדמה בבא הזמן ולא יראו מה יש מתחת, את הלכלוך לא מטאטאים מתחת לשטיח ואת הבסיס לכל דבר צריך להכין כראות והוא היסוד לכל הבניין. ואחרי שמסיימים את העבודה אז כמובן שהגימור הוא הדבר החשוב ואין להשאיר שאריות פלסטיק ניירות אבנים בולטות או כל חומר אחר שאינו אורגני במקום, ולסיום לגרף את הקרקע וכמובן להחליק במחליק העץ, ואם קצת צפוף בין הצמחים אז צריך להתכופף ולהיעזר באצבעות הידיים. הריטואל הזה חזר על עצמו כל מספר מטרים אתה התרגזת ואני התמוגגתי והרגעתי אותך שעדיין לא סיימו את העבודה ובסוף הכל יהיה כמו שצריך. ואתה מרים לעברי את ראשך מטה אותו הצידה ומחזיר לי מבט מזלזל תוך שאתה שומט בחוזקה את היד כלפי מטה כאילו אמרת לי - למי אתה מספר סיפורים, לאבא שלך?

המשך...

לפני כמעט 40 שנה כאשר הקיבוץ חגג 30 שנים להיווסדו והרגשת שסוטים מהקו האידאולוגי שכל כך האמנת בו, כתבת את המחזה למופע המרכזי שתמציתו מסתכמת בפזמון "מותר האדם" ובבית האחרון כתבת:

" לא בועה של סבון, לא אדווה של גלים
כי אנחנו נשאר רישומינו ודאי,
כבוא יום שנשלים את מסלול החיים,
והן זה מותר האדם מן החי!"

אבא הגיע העת בא סיימת את מסלול החיים, אך אל דאגה את רישומיך השארת על רבים מהנוכחים שהגיעו ללוות אותך היום גם בעשייה הפיסית המרובה שלך בחקלאות, בנוי ובתמחיר, וגם בתרבות ברוח ובכתיבה. וכמובן בנגיעות האישיות שלך בכל אחת ואחד עמו נפגשת במהלך השנים, ולכל אחד יש איזשהו יואי משלו.

סיבובך האחרון בחצר הקיבוץ היה בחג השבועות בו הגעת עם אימא לטכס הבאת הביכורים, ופגשת חברים ומכרים רבים שדרשו בשלומך. ביכורי השדה, התעשייה והעשייה בכלל היו מאד משמעותיים עבורך כי עם כל החשיבות של הדרך תמיד שאפת להישגיות, והחשובה ביותר היא התוצאה.

מספר ימים אחרי חג השבועות הובהלת לבית החולים, ולאחר כשבוע של מאבק עיקש המחלה שקיננה בך שנים, הכריעה אותך סופית. האמת שאני לא בטוח שהוכרעת, אולי אתה זה שבחר בעיתוי כי היה זה ביום ראשון בארבע לפנות בוקר, עם עלות השחר בתחילתו של שבוע חדש באותן השעות שהיה רגיל לקום שנים רבות לעבודתך, או להספיק לכתוב כמה שורות קודם לכן, כי תמיד אמרת שכל עוד השמש זורחת ויש אור בחוץ צריך לנצל את הזמן ולעבוד בחצר ובערב נשב נארגן את יום המחר ונכתוב.

אבא אתה נקבר היום בסמוך לחלקת האדמה אותה אהבת לעבוד שנים רבות ובשנת 1971 אל אף היותך מגדל צעיר ולא מנוסה, זכית בה בתחרות ארצית בגידול החיטה ביבול שיא של 888 ק"ג גרעינים לדונם, תוצאה שכל כך הייתה גאה בה, ועד היום לא היתה מביישת אף חקלאי. הפריע לך מאד שחלקות האדמה העוטפות את הקיבוץ שטיפחת במו ידיך נעזבו שנים רבות ולא עובדו ונווה המדבר שהפרכת בתוך הקיבוץ נותר גלמוד אל מול היובש בחוץ. אולם בשנים האחרונות חלקות אלה זכו בעדנה מחודשת והיום לשמחתך הן שוב מלבבות וירוקות.

אתה נטמן היום באדמת הלס של הנגב, שהיא כל כך רחוקה מהאדמה בה נולדת בפולין, אדמה שאל אף הקושי לעבד אותה ידעת לכבד ולעבוד אותה ולהתעקש ולתת לה אהבה, והיא החזירה לך בתמורה.

אבא תרשה לי להודות בשמך ובשמנו לכל צוות הבריאות והרווחה המופלא וביחוד לכוכי ולילמה שטיפלו בך במסירות אין קץ בשנים האחרונות.

וכמובן למי שניצחה על הכל, לאימא שהיתה לצידיך תמיד וניהלה את כולם סביבך ואף חסכה בנוחיותה ובבריאותה בכדי שלך תמיד יהיה נעים ונוח, וכל המילים שאנסה לתאר את שעשתה יתגמדו אל מול מה שעשתה באמת. ועד השבועות האחרונים גם חלקה איתך את אותה המיטה כפי שעשיתם במשך 63 השנים האחרונות.

המסע שלך מארץ הולדתך באירופה הקרה אל ארץ ישראל ואל אדמת הנגב הקשה ושטופת השמש, תוך התמודדות ללא פחד עם הקשיים שבדרך, הפרחת השממה והעשייה התרבותית, הן תמצית קורות העם היהודי והחברה הקיבוצית בעת האחרונה.

אבא יקר שלי אתה מהווה השראה גדולה עבורי.

אוהב אותך וכבר מתגעגע -

פי

"העבודה היא הביטוי היותר חשוב של עצמיות האדם" (י.ח. ברנר)

איך מתחילים לרשום, איך מבטאים את המילים החנוקות מהגרונ, הסבא האגדי שלי, המצחיק, איש הספר, הסבא עם ברכות יום ההולדת המושקעות ביותר, החוכמה, השמחה, הדאגה, השנינות. איך נפרדים מכל זה ?

בשביל כולם היית איש רוח, איש עשייה. בשבילי היית פשוט סבא אמיתי, כן, וחם... הסבא שלי. סבא'ליה שלי, שבכל שלב חשוב בחיי אתה וסבתא נחתם, מתרגשים ושמחים על השן הראשונה שנפלה, עליה בסולם הכיתות, גיוס לצבא, כל אירוע בפני עצמו היה סיבה למסיבה. לקחת חלק משמעותי בילדות שלי וליווית אותי בכל שלב ושלב. היום, כשאני עובדת עם ילדים, אני יכולה להעריך כמה סבלנות הייתה לך, כמה היית סבא אוהב ומעניק.

הקדשת את כל כולך, קנית לי אופניים ליום ההולדת ודאגת ללמד אותי לרכב עליהן, בין היתר גם לשחות בבריכה, ולשחק שש-בש. רגע שזכור לי מאוד בראש, בהיותי בת 12 הייתי צריכה לקרוא את הספר של אנה פרנק ואני וספרים, בלשון המעטה, "לא היינו ידידים טובים". ישר הצעת לעזור, ואני מוצאת את עצמי... קופצת, אוכלת ואותך מקריא לי... ספר בן 400 עמודים. תמיד היה לך זמן, סבלנות בלתי נגמרת ואהבה להקדיש לנו.

בכל ערב מגיע עם סבתא, יחד עם שוקולד, לאחיותי ולי ומשחק איתנו משחקים. על המחבואים אתך ומקומות המסתור המקוריים בבית אי אפשר היה להתעלות, "קונצים" היינו עושים יחד, ככה קראת לזה. היית מגיע לגנון לספר לי סיפור בכל יום בצהריים. כל הילדים היו מתקבצים מסביבנו לשמוע את סבא מספר. ומי אמר.. שללמוד לבגרות במתמטיקה אי אפשר ביחד עם סבא, חצי מהציון בכלל שייך לך.

אין אדם שלא אוהב אותך סבא. מזכירים את שמך עם חיוך ואהבה בעיניים, את הבוסתן, שטיפלת בו במסירות אין קץ, את הכבישים סביב, שהיו תמיד נקיים ללא רבב. לימדת אותנו מה זו חריצות ומוסר עבודה. כן... אין ספק שהיית איש עשייה.

בשנים האחרונות בעקבות המחלה הנוראית, שפקדה אותך, כבר יכולתי לראות את הרגע הזה שאני מאבדת אותך, כי מבחינה קוגניטיבית כבר לא היית הסבא שלי, שאני מכירה, אך היית שם מבחינה מוחשית. סבתא תמיד אמרה שבמחלה הזאת אפשר להיות גם תוקפניים ולא נעימים, ואתה סבא, גם כשהיית כלוא בה, היית רך ואוהב.

המחלה הקשה הכינה אותי לרגע, אבל כנראה שלרגע הזה לא ניתן באמת להתכונן. רציתי להיות בשבילך יותר באותה העת, אך היה לי קשה מאוד לראות אותך במצב הזה, ולא רציתי לאבד את הזיכרונות של הסבא המדהים שלי, לאור התדרדרות המחלה.

בשבוע האחרון, כשאושפזת, גם כשסבלת המשכת להילחם. אחזת בידו של אבא בחוזקה, עם מעט הכוחות שנשארו לך, וסבתא שולמית טיפלה בך במסירות אין קץ, יושבת לצדך ולא עוזבת את מיטתך. סבא, בבוקר יום ראשון, כשהגענו להיפרד ממך בבית החולים, כבר היית שליו ללא מכוונות. נראה היה שהוטב לך ושהגעת סוף סוף למנוחה שאליה ייחלת.

אני כבר מתגעגעת אליך, ומקווה שתמשיך לשמור עלינו וללוות אותנו מלמעלה. נוח על משכבך בשלום סבא שלי.

אוהבת המון, נכדתך,

דורון

לכרונות יואי

בימים הראשונים בקיבוץ גרנו בצריף, יואי, יאיר, אני ויפה טלבי {חסקין} יואי נהג לשבת ביני ובין יפה על מיטת הסוכנות ולהקריא לנו שירים. כשהיה שבוע הספר העברי נהוג היה בקיבוץ להקצות סכום מסוים לכל חבר לרכישת ספר. רוב החברים קנו את "הקפיטל", או את "רוזה האדומה". יואי בהסתר קנה ספר שירה. שלא ידעו השביע אותנו. צריכות היינו, יפה ואני, לאסוף לו פתגמים ומטבעות לשון, שאת חלקן היה רושם על קירות הצריף. היתה זאת התחלה לאיש שליווה את כל חגי הקיבוץ בשירים ופזמונים עד היום כאשר אני עולה עם ילדי הגן לגבעה, ליד בריכת השתייה, אנחנו מפנים את המבט דרומה לאזור השומם ואני חוזרת על שירתו של יואי, שכתב לנכדתו הבכורה:

על ראש הגבעה

על ראש הגבעה קרוב לשמיים
ניצבת לגובה בריכת המים
מי שיעיז לטפס עד הסוף
יעמוד משתומם, למראה הנוף.
מצד אחד - דשאים, עצים וירוק בעיניים.
מנגד - צהוב, יבש וגדול שבעתיים.
וסבא אמר
שזה המדבר
אותו פגש לראשונה
לפני חמישים שנה.

יהיה זכרו סמל לנתינה למען חיים יותר טובים ויפים.

בהוקרה

טובה

לזכרו fe יואי

היי עמית, זו עליזה פרץ,
בעצב ממש שמעתי שאבא שלך נפטר
מתבקש לאמר מידיית איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא, אבל אלה מילים שאפשר לאמר על רבים מבני התקופה ואבא שלך לא היה רבים.
בחוויה שלי הוא איש שמהעשייה שלו למדתי שאם מישהו אחר יכול אז למה אנחנו לא? שעל פרטים קטנים צריך להקפיד כמו על גדולים ואולי אפילו יותר, שאם אתה מאמין במשהו תעשה אותו ותאמר אותו ואפילו תאמר חזק ובצעקה. שהתמדה היא עוצמה, שהפיניש חשוב יותר מההתחלה. שילוב מרתק של חולצה כחולה, כלי עבודה ועט כתיבה שהופך לחרוז שהופך לברכה שהופך לשיר שהופך לזיכרון.

זכורה לי המסיבה שערכו ציפי וירון להצטרפותה של נועה זריז למשפחה ואת המשפט המכונן שהקריא :
ואף על פי כן נוע תנוע! משפט שעם יציאתנו מהקיבוץ שיננתי אותו לעצמי כל כך הרבה פעמים. אשריכם
שזכיתם, שמשאבי שדה זכתה, ושכה רבים זכו מהניצוץ ומהניצוצות.

יהי זכרו ברוך!

עליזה

אילנות פרידה

היום הלך לעולמו יואי זיו
 מוותיקי קיבוץ משאבי שדה.
 רוצה להגיד כמה מילים
 על איש שידע לקחת קש ובחריצות בלתי נלאית להפוך אותו לזהב.
 ממנו למדתי ... שאין דבר העומד בפני הרצון.

אחרי שהפך את השדות השחונים למניבים ביותר בארץ
 נקבע שיהפוך את חצר הקיבוץ לגן עדן.
 הוא נסע לאירופה לקבל השראה
 כשחזר לנגב ליובש ולאדמת הלס
 היו לצידו רק תקציבי הקיבוץ הצנועים
 אבל הוא ידע שינצח.

לנו הילדים הראה שקופיות מהממות מהגנים היפים והמטופחים בעולם.
 כך הכין אותנו למהפכה הירוקה והחיננית ביותר שידענו מעודנו.
 והוא נועץ ולמד, הפשיל שרולים ובעבודת פרך שינה סדרי עולם
 הקיבוץ הפך להיות בית נאה ומשובב נפש, בלב השממה.

ילדי הקיבוץ עובדים יחד עם לימודי בית הספר
 וכשהייתי נערה ועד לסיום התיכון עבדתי בגינון עם יואי.
 אצלו למדתי להכין קומפוסט וייחורי שתילים.
 לעשב ולגזום, להכין שטח לשתילת דשא ועוד ועוד.
 אבל יותר מכל למדתי ממנו שדברים משמעותיים עושים יחד.

ישיבות הצוות היו טעימות
 ובהן הסביר לנו את התכנית הגדולה
 שלמענה אנו יגעים,
 כדי שיהיה לנו חשק ושמחה
 אפילו כשהעבודה קשה או משעממת.
 תיאוריו היו סוחפים ומדויקים עד שידעת למעלה מכל ספק
 שהמגרש הנטוש היו יהיה לפינת חמד.
 אבל בעיקר היה יואי מופת למסירות שאין לה גבול
 הראשון שמברך את הטל בבוקר, האחרון שמניח מידי את הטורייה.
 גם מאיתנו דרש חריצות ודייקנות, בשמש ובגשם
 אבל תמיד באכפתיות והכרת תודה.
 תהיה מנוחתך עדן, זכרך יואי ברוך.

"אדם לכל עת"...

מקאמה ל'ואי

כשאני בא לספר על יואי, מבלי לפטפט,
ולתאר אותו באופן כללי, מבלי לפרט,
ולציין התכונות שעושות אותו לאיש מופת,
ולמרות קומתו, הלא גבוהה, להיות כה בולט,
ברור לנו מה אומר, בכלל לא מתלבט,
יואי הוא אדם - "אדם לכל עת"...

כשצריך לחפור, לפזר, להעמיס, הוא נוטל את האת,
לכתוב - פזמון או מערכון - שולף מיד - נייר ועט,
"ספרא וסיפא", כמו שאומרים - בהחלט.

"ראשית מעשה במחשבה תחילה", הוא לואט -
לפני שלוקח על עצמו משימה לשאת,
ואז הוא לומד את הנושא, מבלי להסתלבט,
מתכנן שלבי ביצוע, בונה צוות שבעניין שולט,
והפרויקט יוצא לדרך - מה זה יוצא - שועט !

וכך בונה ענף חקלאי עם הישגים למופת
או משנה את נוף הישוב והירוק משתלט -
מקים מערך תמחיר שמתמיד את הכלכלה לשרת,
מעשיר את החגים והמסיבות ועם הציבור מנהל דואט,
וכך נמשך יובל שנים... יואי, אתה קולט !?

- אז תמשיך יובל נוסף, אל תרפה, זה לא חטא.
כי הלא אתה, כמו שכבר אמרתי - "אדם לכל עת"...

כה לחי !

רמי שי.

הדרך לקיבוץ - חט מחזור

כתת "סקד" - אולסוף 1979

(לפי זמר נודד: נעמי שמר)

הדרך לקיבוץ היא כה רבה, רבה
הדרך לקיבוץ היא כה רבת מראות,
רבים נופלים בדרך עד סופה, סופה,
רבים נופלים בדרך עד סופה הטוב.

אבל אני, אבל אני למרות הכל צועד
הללו, הללויה הללו.
וחש אני וחש אני שאין אני בודד
הללו, הללויה הללו.

הרוב נושא עיניו אל הגידול, גידול
הרוב נושא עיניו אלי גידול כמות
ורק מיעוט חושש מפני דילדול, דילדול
ורק מיעוט חושש מפני דילדול איכות.

אבל אני, אבל אני למרות הכל אצעד
הללו, הללויה הללו.
וחש אני וחש אני שלא על זה נמעד
הללו, הללויה הללו.

איני רוצה מרוץ אחר צבירה, צבירה
איני רוצה מרוץ אחר צבירה חומרית
כי כל חפצי לחיות בתוך חברה, חברה
כי כל חפצי לחיות בתוך חברה ערכית.

אבוי למי, אבוי למי

שרצונו אזל

הללו, הללויה הללו

נותן אני נותן אני

ככל אשר אוכל

הללו, הללויה הללו.

יואי

"נוצר מע" – מבין משאבים" 25.8.67

לאחרונה מהדהדת בקרבי אותה קריאה ידועה של יצחק שדה אל הנוער העברי, להשליך עצמו, בבוא השעה, על כף המאזניים, בכוח ובאומץ, כדי לשנות את המאזן ולהכריע לכף זכות. נראה כי הגיעה השעה לעשות בדומה, לביתנו. הבה נטיל עצמנו על הכף, כי היום רק כך נוכל להכריע את המאזניים, ואולי תיהפך ותהא זו אחת משעותינו היפות ביותר. מצבנו הכלכלי-משקי-חברתי הוא קשה, ובזאת כמובן נקטנו בלשון של המעטה, אך מכאן להגיע למצב ההיסטרי-כמעט, וחוסר האונים והאמונה עדיין רחוקה הדרך, שכן רגשות מעין אלה מסמנים בד"כ סופי דרכים.

ייתכן מאד שהאינפורמציה שהגיעה לפתע לידיעת החברים, פעלה עליהם פעולה של הלם, ואופייה שלילי (לדוגמא: "מה משנה באם נעשה כך או אחרת, מקסימום יתווספו עוד כמה אלפי לירות לגרעון") ואילו מה שדרוש לנו כרגע זו תכנית קונסטרוקטיבית לתיקון המצב. היום לא נוכל להסתפק באמירות כלליות כגון: "טיפול מוסר העובדה", "הגדלת הרווחיות", "הגברת פעולה בגרעינים" וכו'. אלא יש לערוך תכנית פעולה מדוקדקת, מחולקת שמית לפי הפעילויות בעבודה ובחברה, למשך התקופה הקרובה עד לשנה. לשם כך דרושה נכונות, גם מעבר למקובל ולנורמה, של כל פרט, או לפחות מירב הפרטים במשק.

שאלו אותי איך זה במשקים אחרים, בהם טיפלתי במסגרת עבודתי בוועדת המשק, ענית, שלכל משק בעיות אופייניות לו שעליו להתמודד איתן, אך כללית מצבנו החברתי אינו נופל מרבים ממשקי הנגב, בעוד שהכלכלי-משקי הוא מן הגרועים, בעיקר משום שאצלנו אין שיפור, כפי שאפשר למצוא במקומות אחרים.

ומכאן המסקנה המתחייבת להשיב ב"נעשה ונשמע". אמנם אין בזה פתרון מידי שכן "דברים" שנתהוו במשך שנים רבות, אין לפתור בערב אחד, אולם זו הדרך לשיפור העשויה לפעול ב-3 דרגות. **בטווח הקצר** - תהיה לחברים הרגשה מיידית של פעולות ומעש, במקום ייאוש ומחדל, והרי זו התקדמות חשובה לכשעצמה, מה גם שוודאי יהיו לה תוצאות.

בטווח הבינוני - נפעל בכל הדרכים ששנת תשכ"ח תהייה שנת מפנה שתגמר במאזן חיובי. שנה כזאת יכולה להחזיר לנו הרבה מן הביטחון העצמי שאבד.

בטווח הארוך - כאשר נלמד במשאבי-שדה להגיע למאזן חיובי, נראה כי תוך 4-5 שנים אפשר למחוק את הגרעון ולעלות על דרך המלך.

יואי

בית משאבי שדה

אבל ומשתתף בצער המשפחה המורחבת

על מות הבעל, האב, הסב, חברנו

יואי זיו ז"ל

כל הכבוד ! "מבין משאבים" מס' 312 8.12.67

על היענות הקרובה ל- 100% !

על הספקים של 150% !

ועל התלהבות העונה על 200% !

אוסף אוספת יקרים !

פונים אנו אליך בפנייה אישית, ומבקשים בדרך זו להודות לך על חלקך ותרומתך

ל"מבצע 6 הימים שלנו",

שכן, ב- 6 ימים בלבד (ואפילו לא מלאים), בעזרת עשרות חבריך וחברותך הצלחת

להתחיל ולסיים מבצע נאה מאין כמוהו- הוצאה ומשלוח של 6,270 ארגזי תפוא"ד,

במשקל 110 טון לערך, משטח של 55 דונם.

כתוצאה מכך קיבל משקך תמורה של 50,000 ל"י (נקי) לעומת 30,000 ל"י שבתכנית, בהוצאות יותר

קטנות, וכאשר נותרו עוד 35 דונם (!) להוצאה, עם סיכוי ל"נס חנוכה" נוסף.

יודעים אנו כי המבצע לא היה קל. חשת זאת היטב על גבך, במותניך, ברגלייך ובציפורנך.

אך משוכנעים אנו כי למרות "שבירת הגב", קומתך משום מה דווקא התיישרה קצת.

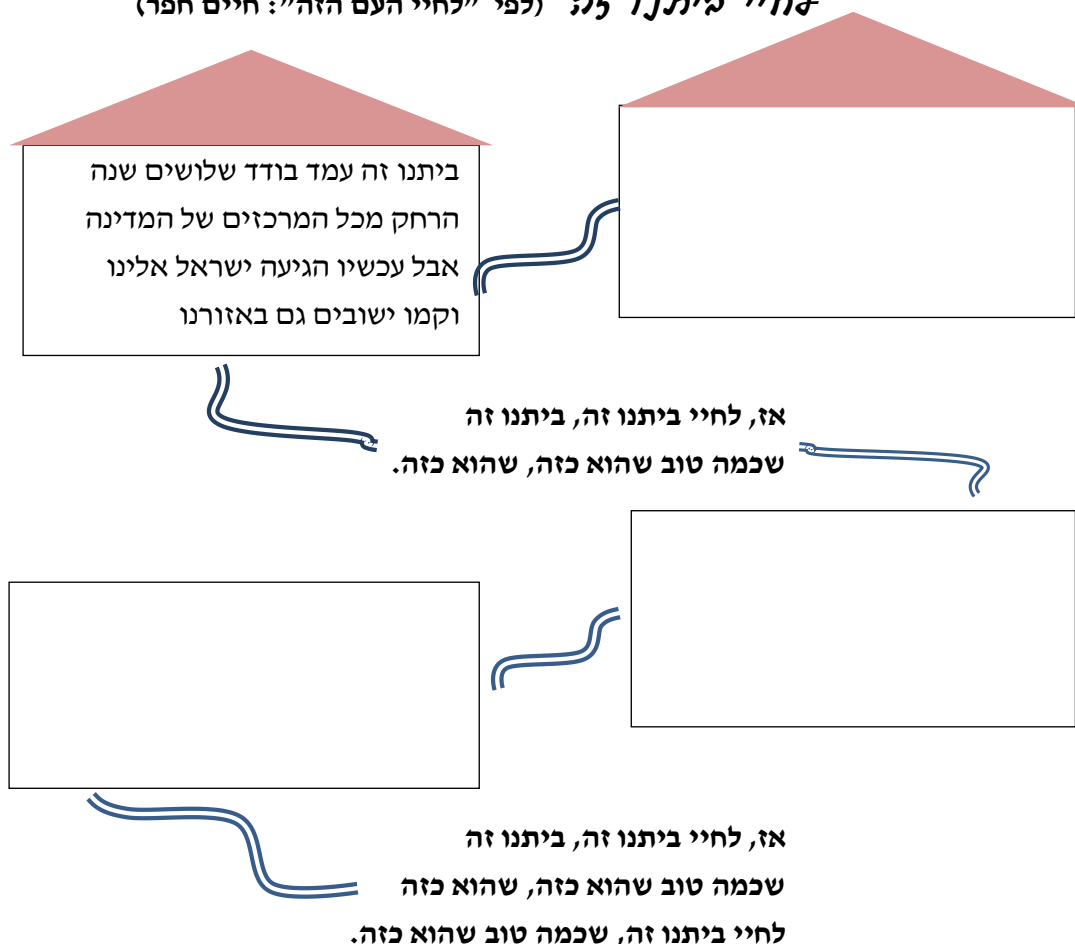
אנו חוזרים שוב ושוב ומודים בשמחה על עזרתך ותרומתך החשובים, נכונותך ורוחך הטובים כל זמן

המבצע.

מי ייתן וגם להבא נראה במעשים !

בברכה חמה, העגשי"ם

לחיי ביתנו זה (לפי "לחיי העם הזה": חיים חפר)

הללויה – בר מצווה כתת "תמר" (לפי "הללויה": יענקל'ה גלפז)

אדם חוזר מעבודה	ולפניו רואה פתאום
יגע ועגום	סתם מאן – דהוא מקדום "שלוש"
כי כל דבר שבו נגע	והוא ישכח צרות היום
יצא לו די עקום	ושר הללויה

הללויה זה האתגר
עובר בכל חוצות הכפר
כשהאדם ישכח צרות היום
ושר הללויה.

קרוב אדם אצל עצמו	אך עם יחשוב על זולתו
חשוב הוא בעיניו	יסביר פניו ויעזרו
והוא מוכן לרמוס הכל	כי אז יקנה את עולמו
למען עניינו.	ושר הללויה

הללויה זה האתגר
עובר בכל חוצות הכפר
כשהאדם יקנה את עולמו
ושר הללויה.

אדם נולד לו בחברה	מי שרוצה חיים יפים
וחי בה בצפיפות	קצת ישמן הגלגלים
רבים מאוד החיכוכים	בשמן זול- הנימוסים
וגם העצבנות.	ושר הללויה.

הללויה זה האתגר
עובר בכל חוצות הכפר
כשהאדם יחיה עם נימוסים
ושר הללויה.

ואי, היית איש מ'וח?

זוכרת את הימים שלימדת אותנו את כל כיתת חצב שחמט, ועשית זאת ברכינות, עשינו תחרויות עם השעונים וכל החוקים בכיתה. כשהיינו בכיתה ז', הכנו את חורשת הבר מצווה. עבדנו, הוצאנו אבנים, עדרנו וגירפנו ועשינו זאת במשך חודשים, תחת פיקוחך, יואי וזה לא היה קל, אפילו מפרך, ואתה לא ויתרת לנו ובסוף החלקת עם המגב את השטח. למדתי המון על עצמי ועל הדרך לעבוד נכון ולהגיע למקסימום והעיקר לא לותר.

כשהגיעה שנת השלושים למשק, כתבת את ההצגה ואת השירים וזה היה חג מדהים והרבה בזכותך כן, כמובן אי אפשר לשכוח את השאגות שאנשים היו מקבלים, אם רק היו מעיזים לעלות על הדשא. הפיליטונים והשירים שהיו מלווים את ערבי המשק. היית כישרוני מאד וצנוע. וגם כשכבר בכלל לא עבדת בנוי, כל הזמן היית מנקה ועובד בגינות ואני זוכרת איך היית עובר, מוציא את הקוצים, בכל מקום שאשתך שולמית נוסעת בו עם הקלנועית, כדי שלא יהיו לה פנצ'רים. והיתה שנה אחת שבגן הדס ביקשו ממך לעזור לילדים בגידול הירקות ואתה עשית זאת מכל הנשמה והם גדלו וגדלו.

תמיד אזכור אותך כמורה לחיים. יהי זיכרך ברוך

נגה פרסי

הצרה על האסיפה "מבין משאבים" 927 אדר תש"ס 22 בפברואר, 1980

כמובן, ששותף אני להרגשתו ולצערו של גנדי על האסיפה ומיעוט המשתתפים בה, אך איני מסכים על הניתוח שלו על סיבות ההיעדרות.

לעניות דעתי, כל הסיבות הנ"ל, וכמוהן יש עוד רבות, הן תולדות שנגזרות מן הסיבה האחת והפשוטה, והיא חוסר הכרה, או אי הזדהות עם כל, או חלק מעקרונות ודרך החיים של הקיבוץ.

ככל שהיסודות האידיאולוגיים והערכיים נחלשים ופוחתים, כן תלך ותקטן ההשתתפות באסיפות, כמו גם המעורבות בוועדות, או כל פעילות אחרת, שאינה במסגרת מחייבת כמו יום העבודה.

באסיפה, כמוסד על, נמסרת אינפורמציה ונדונים סעיפים השייכים למערכת חיינו, ועל כן נוגעים לכולנו, ולא לאף אחד זולתנו.

כאשר נידון למשל סעיף כלכלי, אי-אפשר לפטור באמירה "איני מבין בזאת" ו"זה לא מעניין אותי", באשר מצב כלכלי נוגע לכל אחד ודרושה הזדהות כל הציבור כאשר יש צורך בצמצומים, או בהכוונת ההשקעות. כמו כן, אין מתפקידה של האסיפה לבדר ולעניין תמיד, ולהתחרות בתכניות ספורט או תכניות אחרות בטלוויזיה.

חלק גדול משיחות כל משפחה עירונית אינן עוסקות בבידור או בדברים שעומדים ברומו על עולם, אלא בדברים הפשוטים והיסודיים של החיים, כגון איך לגמור את החודש? כיצד להתנהג ולחנך את הילדים, האם לחסוך לרהיטים או לנסיעה לחו"ל? איפה לעבוד שעות נוספות כדי לאפשר לבן הזוג ללמוד באוניברסיטה וכו'. בגין אלה דנים גם באסיפות הקיבוץ, אלא שכאן אינה קיימת אותה הרגשה של שייכות והזדהות, וזוהי בעצם הנקודה.

הלצה יהודית אומרת, כי ישנם שבעים טעמים שלא לשתות יין (יין בגימטריה = 70), אך טעם היין עולה על כולם, כך אולי צריכה להיות הרגשתו של החבר ש"מתקשה" לבוא, ביחס לאסיפה: יש 146 טעמים שלא לבוא לאסיפה אך הכרת ערכה, כיסוד מחיינו, עולה על כולם.

יואי

יואי יקר

היתה לי הזכות לעבוד לצידך כעשר שנים, היית לי למורה שהדריך אותי בצעדי הראשונים בתמורה. בדייקנות, חריצות ויושר אישי ובפשטות שכה אפינה אותך (וללא הנחות!). היית רע ועמית לעבודה בהבנה מעמיקה ולעיתים גם מבלי להסביר במילים, ידעת איך לשזור את ההומור החרף והמליצי שלך, ולהעניק צבעים קצת שונים למציאות כאן.

שמחה כל כך שזכינו להעניק לך מסיבת פרידה יפה ממערך העבודה, ולבטא את הערכתנו על עשייתך ותרומתך לקיבוץ. אם בגינון, בחקלאות, בצד הכלכלי ובכתיבתך המיוחדת.

העשייה שלך שאפה למצויינות וזכית בה!

גם אני וגם ילדי נזכור אותך דופק בדלת ביתנו עם חיוך קטן ומאיר כשבאמתחתך פירות מהבושתן, שטיפחת באהבה כה גדולה.

יואי יקר, תמיד יהיה לך מקום של כבוד אצלי בלב

פרלה

מבין משאבים "fe אקא-דה" 935 ערב חג ה- 30 אפריל 1980.

בת שלושים, לא עוד צעירה כמו אז, אבל הרבה יותר יפה ומיושבת בדעתה.
מי למשל היה מעיז היום לשלוח שלושה נערים, שיכורים ומוקסמים ממרחבי הנגב העצומים, לקבוע את מיקום היישוב, באופן חובבני כל כך? ומה עם כל שרותי המדע? הרי לא בימי הביניים היינו, וגם לא בתקופת המנדט שאצה לנו הדרך להקים נקודה בן-לילה?
אלא, שהייתה בנו תמימות הנעורים, חדוות העשייה ולהט החזון, לימים קראו לזה "רוח תש"ח", והיא שדפקה בנו להקדים נעשה לנשמע ולעלות להתיישבות, מהר ככל האפשר.

אכן, קשה להעריך עד כמה השפיע המקום על גורלנו. מצד אחד, "סוף העולם", על יתרונותיו הברורים: רחוק מן ההשפעות השליליות של הכרך הנוצץ, ומקום חלוצי המושך אליו זרם בלתי פוסק של גרעיני נוער עובד וגרעינים פרטיים, כדי למלא את השורות המידלדלות. ומאידך, תנאים משקיים קשים, הגורמים לגרעונות במשך 25 שנה (!)

ומי יודע חלקם של הייאוש והאכזבות בעזיבות הרבות באותן שנים ?
משאבי-שדה שלי, שחן המקום שרוי עליה, וחן של פשטות על יושביה, (כיום היא בית ל- 450 נפש, מהם 215 חברים ומועמדים, 150 ילדים, ו- 85 גרעינים), יש הסבורים כי היגיעה כבר אל הנחלה ואל המנוחה, ואין לה יותר אתגרים, אך אלה כנראה אינם מכירים אותה כראוי. מה רבים הדברים שיש עוד לתקן, לשפר, לבנות ולפתח, ובעיקר בשטחי החברה, החינוך, התרבות והאמנות, וגם הדברים שהגענו בהם להישגים, אין שום ערובה שלא ידרדרו, אם לא נמשיך לטפחם ולטפל בהם. ומדוע שלא נקדמם הלאה, כאותם ספורטאים שעמלים שעות ושנים, כדי לשפר איזה שיא, בסנטימטר אחד, או בעשירית של שנייה ?

אין ספק שיש הרבה מה לעשות, ואם לנקוט בלשון המתמטיקה- אין סוף. אכן, נכונו לך עתידות.

ביום חג זה, דומני שאין ברכה טובה ויפה יותר עבורך, מאשר העובדה ששוב אינך בודדה, כי ישובים חדשים קמים לידך והולכים בעקבותייך, אנו מצדנו נמשיך לשרת ולפתח אותך.

נרימה איפוא כוסית "לחיי ביתנו זה, שכמה טוב שהוא כזה"

משאבי-שדה שלי

יואי

**לשולמית, למשפחת זיו
ולכל בית משאבי שדה,
משתתפים בצערכם על מותו של**

יואי

שהיה ממייסדי קיבוצכם ומוותיקי אזורנו.
טביעת ידו של יואי היתה בכל פינה דרך הנוי בקיבוצכם,
ובאזור כולו היה הנוי של משאבי שדה - מושא להערצה!
יואי שמח ללמד ולהדריך את כל מי שהנושא היה קרוב לליבו.
דמותו הייחודית וחריצותו תהיה זכורה לכל מי שהכירו.
יהי זכרו ברוך.

בית שדה בוקר.

11.6.2017

משאבי שדה 7.9.2001

"מכאן אל כאן" וטיפה מלח

ברכת יום הולדת 70 לחביבה ינאי, ולכל ילידי שנת 1931

עיוני בני העין,

אם אתם רואים, זוכרים ושומעים אותי עדיין?!

לא ייאמן כי יסופר, שבמילניום שעבר, בדיוק לפני שבעים שנה, בשנת 1931, שהייתה שנה פשוטה ואפורה, ללא תרועות של מלחמה, ושום דבר חשוב בה לא קרה, פרט לעובדה, שלא בכוונה, אנחנו נולדנו באותה שנה.

חיש קל חלפו שבעים שנותינו, ותראו אילו שינויים עברו פה על פנינו: נולדנו לפני קום המדינה וגם לפני הטלוויזיה, אשר הרדיו היה מכשיר שכונתי, שסביבו הצטופפנו, הורים וילדים, לשמוע את חדשות מלחמת העולם השנייה. היה זה לפני הפניצילין, זריקות הפוליו, עדשות המגע והגלולה, שלא לדבר על הוויאגרה, לפני המדיח, המזגן והסדין החשמלי, ולפני שאדם סהרורי עלה וצעד על הירח.

חיינו לפני "שחרור" האישה, כשעוד הייתה יושבת בית והתמסרה לבני ביתה, במשך כל שעות היממה. הייתה זו שעתנו הקשה, בה סבלנו "משיגעון הרדיפה" של האימהות, שרצו אחרינו עם הבננה'לה של דנה'לה, והביעו לנצח את חותמן על גזרתנו...

לב מלאכותי עוד לא הושתל בגופו של איש, וגבר לא ענד עגיל; כשרבנו עם חבר, לא דקרנו אותו בסכין, רק הפסקנו לדבר איתו והוא הפך לצי'לבה; שיחקנו "אסומניה - אבודניה" ו"סוס - ארוך", והבנות בקלאס וחבל; חמש אבנים לא היו אינטיפאדה, שמיר היה ירק, ולייזר - כינוי לאליעזר; אוניברסיטה נועדה ללימודים, ובשעות הפנאי, הפלגנו ונסענו לחו"ל... על כנפי דמיוננו, שניצת מקראית ספרים בלתי נראית.

בזמננו, שפנפים ושפנפנות היו בעלי-חיים על ארבע, חיפושית לא הייתה מכונית פולקסווגן, והחיפושיות לא חלמו להיות להקת-פופ; בלטה הייתה מרצפת, שמתחתיה הפקדנו את צרור כספנו הדל; לוקש הייתה אטרייה, והרצל לא היה אסיר עולם נודע לשמצה, אלא אבי הציונות.

גדלנו ללא סקטבורד, ללא טיטולים, ללא מכונת כביסה, ללא מיקרוגל וללא וידאו; בחופש הגדול שלחו אותנו לקייטנה, כדי להשמין; לא עשינו סקי מים ולא שטנו ביאכטה, לכל היותר היה לנו קרש לתפוש גלים, וחסקה ששכרנו מהמציל; שעון-יד קיבלנו רק לבר-מצווה, ואופניים יד-שניה ירשנו מן האח הגדול, אם היה לנו כזה...

במסיבות יום-הולדת לא היה תקליטן, לא רקדנו ריקודים סלוניים, כי זה לא היה "חלוצי"; בת שהלכה עם גרבי ניילון, נחשבה למשומדת במקרה הטוב, ולמופקרת במקרה הגרוע...; החולצה הכחולה צעדה בראש מצעד הדוגמנים, ושלטה בכיפה "מעל לכל העדיים", עד שהביקיני והחוטיני הפכו ללהיטים מובילים, בגדרובה של "בגדי המלך החדשים"...

נולדנו לפני שבעים שנה שנה, כל העולם סביבנו השתנה, ורק אנחנו החזקנו פסון ונשארנו כמו שהיינו;

אז מה אם שוכחים לפעמים, לסגור את החנות בשבתות? - מדבר קטן כזה לא צריך לעשות ביג דיל, בין כה וכה איננו שומרי מצוות... ואם נפגשים עם אדם מוכר, נועצים בו מבט בוהה, ומסתכלים עליו כעל יצור מכוכב אחר, שמי יודע את שמו, זה לא נעים אבל גם לא נורא, כל זה שלא קוראים לו רובינסון או פרקינסון... נכון שפעם הרגליים סחבו אותנו, והיום אנחנו סוחבים את הרגליים, אבל זה לא נקרא שינוי, זה נקרא שלעפטזד...

בעבר, בני החמישים נראו לנו כזקנים מעל-הבקבוק (קרי: Over bottle) והיום, רבים כמותם מתחילים מחדש, ופותחים בפרק ב', ג', ד', ועד סוף הגימנסיה...

פעם אנשים היו מאמינים: באלוהים, בחברים, בפרסומות, והיום - פתי מאמין לכל דבר... לפניו אדם היה מגיע, לגן-עדן או לגיהנום, והיום קיימת אפשרות שלישית - להסתובב לנצח בחלל...

לעיתים אני תוהה, אם לזיקנה יש גם מעלות? - גם אם התשובה חיובית, לרוב אלה מעלות של חוס, כי לזקנים קל מאד להעלות את הסעיף. אני נזכר שבנעורינו, קידם את פנינו, בכניסה לאוטובוס, שלט "והדרת פני זקן". כאשר זקן נכנס לאוטובוס, היינו ממש מתחרים בינינו, מי יקום ראשון ויזכה במצווה הגדולה.

והיום, חבל על הזמן, אף אחד לא קם! כי מי בכלל נוסע באוטובוסים? - רק זקנים וחיילים. והאחרונים, או שהם ישנים, או שעושים את עצמם, או שמשוחחים כל הדרך בסלולרי... ואז גם כואב הראש. לפעמים חייל מתעורר, נועץ בד' מבט, מתחרט וחוזר לישון, "כאילו". ולא נותר לך, אלא לקבל זאת כקומפלימנט, שאתה נראה כצעיר בגיל העמידה, ולכן נותנים לך את הכבוד לעמוד...

ואף על פי כן, לא פסו הנאות גם מחיינו. אם בנעורינו ידענו צער גידול בנים, הרי היום עוד רב כוחנו במותננו, ליהנות משמחת לידת הנכדים, כן יירבו. מה שמוכיח כי לא נס ליחנו ועדיין אנו מחזיקים מעמד, ממש כאותו אדם שקפץ מגורד-שחקים בן 120 קומות, ובהגיעו לקומה ה-50, שאלו אותו "מה נשמע?" - "תודה לאל", השיב מניה וביה, "בינתיים הכל בסדר!"

אז בנימה אופטימית זו, אני רוצה לברך, בראש ובראשונה, את כלת השמחה, חביבה ידידתנו, ששנים רבות גדלתי איתה יחד; כי שנינו מאותו הכפר, מאותה שכונה, מאותו רחוב, מאותו רקע פולני, מאותו בית-ספר, מאותה תנועת-נוער ומאותו קיבוץ; כמו כן את שאר חברינו בני העין, בלי עין הרע, וגם את חברינו הצעירים תמיד, בשנה-שנתיים מאיתנו, ולאחל לכולנו הגשמת משאלה אחת צנועה - שלא יהיה יותר גרוע! וניפגש בקומה ה-40, לעת גבורות, בעוד סיבה למסיבה ובמצב רוח דומה.

ולסיום נמזוג כוס לכבודה של חביבה, אלא שכאן יש בעיה קטנה, כי אם נרים כוס לחיים, יחשבו שחנן השמחה הוא חיוס,

על כן למען השלום בין השניים
שהגיעו ביחד לגיל שתי עיניים
נרים כוס "לחיים", לחביבה
וכוס חביבה גם לחיים.
לחיים!

יואי

דברים שנאמרו בפועל לנחותה יואי ז"ל

אבא

חודש עבר אמנם, אך ישנם דברים שעדיין לא הספקתי לומר לך. אני מנצל את ההזדמנות ומסכם לי דברים, שכל כך אפיינו אותך. דברים שבסופו של דבר, עיצבו גם את חיי שלי.

אחד המוטיבים החוזרים אצלך היה החיבור למים. זה התחיל אולי בהכשרת גינוסר, על שפת הכנרת, והאכזבה שלך שלא תוכל להקים את ביתך על שפת הים, כפי שכל כך רצית. זה המשיך כאשר היית מנצל כל הזדמנות כדי לקחת אותנו בחופשים לשחות בים – אצל הדודים בפלמחים, בנחשולים ובחוף הסלע, בבת ים.

בקיבוץ, הסתפקת בבריכה, אך דאגת לפקוד אותה לעיתים קרובות, ובשנים האחרונות, אף שחית בה באופן קבוע, כדי לשמור על בריאותך.

לא נשכח כמובן כמה מקלחות היית עושה כל יום, אך הדבר שאפיין אותך יותר מכל, היה האהבה שלך לצינור המים. לא היה לך סיפוק גדול יותר בסוף יום עבודה, מאשר להרטיב את השטח המעובד במים, או לשטוף את המדרכה והכביש, לאחר שגמרת לטאטא אותם קודם ביסודיות. רק כאשר ראית את השמש של סוף היום משתקפת בטיפות הנוצצות, יכולת להיכנס הביתה בשקט ולהתפנות לענייניך האחרים.

היית גם חסכן גדול ועסקת במחזור, עוד הרבה לפני שדיברו על זה בקול רם. לא יכולת לראות אור דולק שלא לצורך, מים זורמים ללא סיבה ואפילו אוכל ישן, או סתם לא טעים, נזרק, ולכן, היית מסיים הכל מהצלחת... גם אם הפרצוף שלך העיד שאתה לא ממש נהנה מזה...

כשהסתובבת בחצר הקיבוץ, הכיסים שלך היו תמיד מלאים ברגים, אביזרי השקיה וחלקים אחרים, שמצאת זרוקים להם. כל הארון שלך היה מלא צינורות ואביזרים ישנים, שחיכו ליום שבו תפרק את מה שעדיין ניתן לשימוש חוזר.

כאשר כייסת את הרימונים והענבים, מפני מזיקים, זה נראה לך בזבוז לקנות שקיות חדשות, ולכן, במשך ערבים שלמים, מול הטלוויזיה, היית מכין שקיות, יחד עם אמא, מדפים משומשים של הנהלת החשבונות, אותם הידקת באמצעות מהדק סיכות...

בסוף כל שנה היית אוסף את השקיות המשומשות ואת חבלי הקשירה המרופטים ומנסה להשמיש אותם שוב... הרבה פעמים ניסינו לשכנע אותך, לוותר על הטרחה ולקנות שקיות חדשות, אך אתה תמיד ביטלת אותנו בבזז...

בכלל, הבוסתן שלך היה פרויקט חיים, שדרש ממך התגייסות אינסופית. הדבר התבטא בעיקר בתקופות הקטיפ. בזמן קצר היו מבשילים כל הפירות על העץ ואתה היית פותח במרוץ מטורף של איסוף כל הפירות ואכילתם, ובלבד שלא ירקבו ויזרקו לפח. היות ולא יכולת לאכול את כל הפירות לבדך, למרות שניסית, היית מחלק אותם. בהתחלה למשפחה ואח"כ לשכנים ולשאר האנשים בקיבוץ. כדי שנאכל כמה שיותר פירות, היית מגיש לנו אותם בכפית, במלוא מובן המילה. את הסברסים, הרימונים והפקאנים היית יושב ומקלף במשך ימים ומגיש לנו מוכנים על מגש, ויחד עם אמא, הייתם מקלפים לנו את הפומלות ואת פירות ההדר ובלבד שנאכל אותם כבר.

ככלל, שמרת על אורח חיים בריא ועסקת כל חייד בפעילות גופנית מאומצת, כך שאפילו בשנים הראשונות של המחלה לא ניכרו בד שום סימנים חיצוניים, המעידים על מה שהתחולל בקרבך. עד לפרוץ המחלה, כבר קרוב לגיל שמונים, עדיין המשכת לעבוד במרץ כל יום. כאשר הקמת איתי את הגינה שלי ואח"כ את כל סביבתה, אתה עשית את רוב העבודה ואני רק עזרתי לך. כדי להתחשב בבעיות הגב הכרוניות שלי, תמיד לקחת על עצמך את העבודה הקשה, כולל עבודה בטוריה ובמכוש ולי השארת את העבודות הקלות יותר. בכלל, אנשים צעירים, שעבדו במחיצתך, תמיד ניסו לעמוד בקצב שלך, אך כמעט כולם נאלצו להרים ידיים מתישהו... כחלק מהחינוך והמורשת שלך, אני יכול לומר שעד היום אני לא חוצה דשאים, לא זורק לכלוך וגם אוסף לכלוך של אחרים (ואם צריך גם שומר אותו בכיסים), כי הקיבוץ והמדינה זה הבית שלנו ועל הבית שלנו אנחנו שומרים.

גם באהבת הספורט שלי, יש לך חלק לא קטן. זה התחיל בילדות, כשהיינו משחקים יחד פינג פונג וכדורסל והמשיך אח"כ, בגיל הנעורים, כשהיית מלווה אותי לתחרויות הריצה שלי ולמשחקי הכדורגל בשבת. במשך שנים אהבתי לצפות אתך בטלוויזיה בכדורסל, בכדורגל ובהרבה אירועי ספורט גדולים, בהם נהניתי לראות אותך "נכנס" למשחק ומתלהב ממנו, כאילו אתה נמצא עכשיו באצטדיון ממש.

כיהא לחינוך הפולני שקיבלת, מעולם לא היית איש של רגשות, או מחוות גופניות. יחד עם זאת, המחלה ריככה אותך מאוד ואפשרה לנו להתקרב אליך גם פיזית. עם ההזדקקות לעזרה של אחרים. פתאום נתת לנו לתת גם לך, והסכמת לקבל ברצון את עזרתנו. בערוב ימך התהפכו היוצרות. אתה הפכת לילד ואנחנו הפכנו למבוגר האחראי, שצריך להשגיח עליך ואתה צריך לשמוע בקולו. אמא, בגדולתה, ידעה להתייחס אליך באותה ההבנה בה מתייחסים לילד קטן, גם כשהוא מתנהג "להכעיס", או מסרב לשתף פעולה. עם כל הכאב והצער, אני מודה שהרגשתי תחושת הקלה, ברגע שהלכת מעימנו. הרפואה המודרנית אכן מצליחה להאריך את החיים, אך באותה מידה היא מאריכה גם את הסבל... אם זה היה תלוי בך, אני מתאר לעצמי שהיית מעדיף לסיים את החיים מוקדם יותר, מבלי לאבד את צלם החיים עצמם... אני, בכל מקרה, אבא, אזכור אותך תמיד כפי שהיית בחייד ולא כפי שהלכת, במותך. אוהב תמיד אמנון

אבא 'קר,

עבר כבר חודש ימים מאז החזרנו אותך מבית החולים אל הקיבוץ בו בחרת לחיות את חייד ליצור ולבנות יש מאין. כבר חודש ימים עבר מאז אותו הבוקר שראיתי את המרבד הצהוב של פרחי המכנף הנאה נושרים על הכביש, והבנתי סופית שיותר לא יהיה מי שיטאטא אותם.

בשנים האחרונות כבר לא יכולת להסתדר בכוחות עצמך, ונאלצת להיעזר בנו יותר ויותר. העיסוק בצרכים הפיזיים היום-יומיים מעט דחק את הרוח הגדולה, חיי השיתוף, היצירה והכתיבה שהיו במהותך. ואילו היום כאשר גופך כבר לא אתנו, עושרה של רוח זו גדל והוא הולך ומתעצם. רבים החברים שבאו לנחם אותנו לאחר לכתך, ובכל מפגש מתגלה שוב ושוב עד כמה נגעת בכל אחד במהלך חייד. לא כולם כמובן אהבו את כל המפגשים אתך, שלא פעם היו מלווים באי ויתור על עקרונות

ואף בצעקות, אבל כולם ידעו להבין מהיכן נובעת ההקפדה וההתעקשות, לכבד אותן ולקחת מהן את הטוב אותו הם נושאים עד היום.

הלכנו אחריך במסע ההלוויה דרך רבות מתחנות חייך בקיבוץ :

החל מהמועדון לחבר וחדר העיון המרכז הרוחני של הקהילה, בו שכן חדר השחמט, שתפס חלק גדול מזמנך גם במשחק וגם בלימוד הילדים והנוער. דרך חדר האוכל שמלבד הארוחות גם התנהלו בו ישיבות אספות וארועי תרבות. עברנו בצריף המזכירות בו היה משרד ריכוז המשק שניהלת במשך ארבע קדנציות לא רצופות, בחדר העלון שהרבתה לפקוד ככותב פעיל בכל תחום מחיי הקהילה, ותמיד היה צריך להגיה את הכתוב ולהקפיד על כל קוצו של יוד, ואתה אף פעם לא ויתרת, כי הרי בשמך יואי יש שני יודים. עברנו דרך אסם התבואה והתרבות של הקיבוץ. משם המשכנו אל מחסן הנוי, כך נקרא מבנה הבטון הקטן בו התנהלו ישיבות צוות מסודרות וממנו יצאה תנופת פיתוח הנוף. עברנו תחת משרד התמחיר שהקמת ועבדת בו כמעט עד שנת השמונים לחייך. יצאנו את חצר הקיבוץ והתפתלנו בין השדות המוריקים אל מול צהוב המדבר, בהם התחלת את דרכך במעבר מהעיר אל הקיבוץ, השקעת שנים רבות וגם קצרת הישגים. ולבסוף הגענו אל חלקת אלוהים הקטנה כאן בבית הקברות, אשר דאגת לטפח עוד בתקופת ריכוז הנוי בכדי שיהיה נעים לקרובים להגיע ולבקר את יקיריהם.

יכולנו להתפתל עוד שעות בתוך חצר הקיבוץ, במסלול תחנות חייך כי מאחורי כל הנפת טוריה או משיכת מגרפה יש הסבר הגיוני ומנומק והוא לא נעשה סתם כלאחר יד, אלא מתוך מחשבה. בכל פינה בחצר הקיבוץ, יש סיפור על אדם שפגשת, תלמיד שחנכת או כוונה מוגדרת שהובילה לביצוע.

נראה כי את רוב המשימות שתכננת ורצית לבצע בחייך השלמת, אולם נושא אחד, עדיין אינו סגור מצדך, רצית להגיע אליו ולא הספקת, או לפחות כך אמרת, והוא לחזור אל הכתיבה ולאיסוף החומר הרב שנערם עם השנים. לא ברור לי עד כמה באמת רצית לבצע את המשימה בעצמך כי תמיד נשאבת אל עבודת החצר וטיפול הגינה, במחשבה שכבר תמצא את הזמן לעסוק בנושאים הרוחניים, או שפשוט לא רצית להעביר לנו הבאים אחריך את הכל על מגש של כסף מבלי שום מצדינו.

ולנו לא נותר אלא לחפור, להעמיק, לספר ולהעביר את העושר הערכי והרוחני שהשארית אחריך ולוודא שגם הדור הבא ידע את יוסף.

שלך עמית